

TARQOQLASHGAN DEMOKRATIK HUKUMAT INQIROZLARINI YUMSHATISHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI: BELGIYANING KONSOTSIONAL MODELINI HAMDA O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA QIYOSIY TAHLIL

Muallif: **Isokov Ramziddin.**

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti magistranti

Annotatsiya:

Ushbu maqolada tarqoq demokratiyalarda hukumat inqirozlarini yumshatish va ijro etuvchi hokimiyat barqarorligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan institutsional mexanizmlar ko'rib chiqiladi. Arend Leypxartning konsotsional nazariyasiga tayangan holda, tadqiqot asosiy keys-stadi sifatida Belgiya Qirolligini tahlil qiladi, uning konstruktiv ishonchsizlik votumi (96-modda) va 541 kunlik misli ko'rilmagan siyosiy inqiroz davrida davlatni saqlab qolgan "vaqtinchalik hukumat" doktrinasining qat'iy huquqiy chegaralariga e'tibor qaratadi. Shu bilan birga O'zbekistonda demokratik uzluksizlikka zarar etkazmagan holda ijro etuvchi hokimiyat barqarorligini ta'minlovchi konstruktiv votum elementlarini joriy etish bo'yicha amaliy, normativ tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Abstract:

This article examines the institutional mechanisms necessary to mitigate government crises and ensure executive stability in fragmented democracies. Drawing on Arend Lijphart's consociational theory, the study analyzes the Kingdom of Belgium as a primary case study, focusing on its constructive vote of no confidence (Article 96) and the strict legal boundaries of the "caretaker government" doctrine, which preserved the state during an unprecedented 541-day political crisis. Furthermore, it concludes with practical, normative recommendations for introducing elements of the constructive vote in Uzbekistan to ensure executive stability without compromising democratic continuity.

Аннотация:

В данной статье рассматриваются институциональные механизмы, необходимые для смягчения правительственных кризисов и обеспечения стабильности исполнительной власти в фрагментированных демократиях. Опираясь на консociональную теорию Аренда Лейпхарта, в исследовании в качестве основного кейс-стади анализируется Королевство Бельгия, уделяя особое внимание конструктивному вотуму недоверия (статья 96) и строгим правовым рамкам доктрины «временного правительства», которая позволила сохранить государство во время беспрецедентного 541-дневного политического кризиса. Наряду с этим, статья завершается практическими, нормативными рекомендациями по внедрению элементов конструктивного вотума в Узбекистане для обеспечения стабильности исполнительной власти без ущерба для демократической непрерывности.

Kalit soʻzlar: Vaqtinchalik hukumat, konstruktiv ishonchsizlik votumi, konsotsional demokratiya, parlament tarqoqligi, aralash saylov tizimi, O'zbekiston Konstitutsiyasi, Belgiya, Venetsiya komissiyasi.

Keywords: Caretaker government, constructive vote of no confidence, consociational democracy, parliamentary fragmentation, mixed electoral system, Constitution of Uzbekistan, Belgium, Venice Commission.

Ключевые слова: Временное правительство, конструктивный вотум недоверия, консociональная демократия, парламентская фрагментация, смешанная избирательная система, Конституция Узбекистана, Бельгия, Венецианская комиссия.

Kirish.

Demokratik boshqaruv arxitekturasi vakillik inklyuzivligi va ijro etuvchi hokimiyat barqarorligi oʻrtasidagi nozik va uzluksiz muvozanatga tayanadi. Zamonaviy siyosatshunoslik va qiyosiy konstitutsiyaviy huquqda siyosiy qutblanish va qonun

chiqaruvchi organning tarqoqligi fenomenlari demokratik konsolidatsiya hamda davlat samaradorligi oldidagi eng asosiy muammolarga aylandi.

Suveren davlatlar yuqori darajada markazlashgan, majoritar saylov tizimlaridan ko‘proq proporsional yoki aralash saylov tizimlariga o‘tar ekan, ularning qonun chiqaruvchi organlari tabiiy ravishda ijtimoiy, etnik, hududiy va siyosiy qarashlarning ancha kengroq spektrini aks ettira boshlaydi. Garchi ushbu plyuralizm demokratik vakillikni shubhasiz kuchaytirsa-da, u ayni paytda ijro etuvchi hokimiyat beqarorligining jiddiy, tarkibiy xavflarini ham keltirib chiqaradi.

Qonun chiqaruvchi organning tarqoqligi oqibatlari va ijro etuvchi hokimiyat beqarorligi xavfi, ayniqsa, keng qamrovli konstitutsiyaviy va tarkibiy islohotlarni amalga oshirayotgan o‘tish davridagi davlatlar uchun juda o‘tkir muammodir. O‘zbekiston Respublikasi bu borada o‘ta dolzarb va jonli keys-stadi vazifasini o‘taydi.

2023-yil aprel oyida umumxalq referendumini orqali ma’qullangan keng qamrovli konstitutsiyaviy islohotlardan so‘ng, O‘zbekiston ijro etuvchi hokimiyatni markazsizlashtirish va Oliy Majlisning nazorat imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan transformatsion yo‘lga kirdi¹. Ushbu islohotlar kun tartibining poydevori – ilk bor 2024-yil oktabr oyidagi parlament saylovlarida qo‘llanilgan sof majoritar tizimdan aralash saylov tizimiga tarixiy o‘tish bo‘ldi².

Bunday yangicha, murakkab, ko‘p partiyaviy parlamentlarda ijro etuvchi hokimiyatning uzluksiz barqarorligini ta’minlash o‘tish davridagi davlatlar uchun hayot-mamot masalasidir.

Parlament tarqoqligining ajralmas xavf-xatarlarini muvaffaqiyatli yengib o‘tish uchun konstitutsiyaviy muhandislar ko‘pincha jamiyatdagi chuqur bo‘linishlarga qaramay

¹ Ismailova G. Uzbekistan's Proposed Constitutional Overhaul: Charting a Course Toward Liberal Values in Central Asia // ConstitutionNet. – 2023.

² Stroikov. Influence of the Mixed System of Parliamentary Elections in 2024 on the Formation of Parliamentarians in Uzbekistan // RCSI Journals Platform. – 2025.

siyosiy barqarorlikni institutsionalizatsiya qila olgan, uzoq tarixga ega murakkab demokratiyalarning empirik tajribasini o'rganadilar. Belgiya Qirolligi bunday institutsional doiraning dunyo miqyosida tan olingan mumtoz namunasidir.

Chuqur etno-lingvistik qutblanish bilan xarakterlanuvchi Belgiya demokratiyaning o'ta murakkab "konsotsional" (kelishuvga asoslangan) modelini ishlab chiqqan³. Hukumatni shakllantirish bo'yicha rekord darajadagi inqirozlarni, xususan, 2010–2011-yillardagi 541 kunlik misli ko'rilmagan siyosiy inqirozni boshdan kechirganiga qaramay, Belgiya davlat apparati qulamadi, davlat xizmatlari ishlashda davom etdi va uning makroiqtisodiy barqarorligi saqlanib qoldi⁴.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi Belgiyaning konsotsional modeli hukumat inqirozlarini qanday qilib samarali tarzda yumshatishini har tomonlama tahlil qilishdir. Belgiya tizimiga kiritilgan o'ziga xos huquqiy mexanizmlarni, xususan, Konstitutsiyaning 96-moddasida mustahkamlangan "konstruktiv ishonchsizlik votumi"ni va "vaqtinchalik hukumat" doktrinasining qat'iy yurisprudensial chegaralarini tahlil qilish orqali ushbu tadqiqot O'zbekiston uchun muhim saboqlarni ajratib oladi.

Mavzuning o'rganilganlik darajasi

Chuqur bo'linishga ega jamiyatlarda hokimiyatni taqsimlash, institutsional barqarorlik va demokratik hayotiylikni tushunishning nazariy asosi siyosatshunos Arend Leypxart tomonidan ishlab chiqilgan "Konsotsional demokratiya" nazariyasiga borib taqaladi. Leypxart tizimi an'anaviy anglo-amerika Vestminster modeliga tubdan qarshi chiqib, chuqur ziddiyatlarga ega plyural jamiyatlarda qat'iy majoritarizm muqarrar ravishda ozchiliklarning chetlanishiga va davlatning beqarorlashuviga olib kelishini ta'kidlaydi.

³ Lijphart A. Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries. – New Haven: Yale University Press, 2012. – 348 p.

⁴ De Winter L., Dumont P. Governing without a Government: The Belgian Experiment // Governance. – 2014.

O'tish davridagi, ehtimoliy ichki bo'linishlarga yuz tutishi mumkin bo'lgan demokratiyalar uchun Leypxart maxsus institutsional dizaynlarni, jumladan proporsional vakillikni va ijro etuvchi hokimiyat umrini uzaytirish uchun konstruktiv ishonchsizlik votumini joriy etishni aniq tavsiya qilgan.

Konsotsional nazariyaning Belgiyaning siyosiy evolyutsiyasiga bevosita tatbiq etilishi zamonaviy siyosatshunoslar, xususan, Kris Deshouver (Kris Deschouwer) tomonidan keng hujjatlashtirilgan. Deshouver Belgiyadagi konsotsionalizm oddiy ko'pchilik boshqaruvini ongli ravishda rad etish ekanligini, u siyosiy elitalarni doimiy murosaga kelishga majbur qiladigan qat'iy mexanizmlarni institutsionalizatsiya qilganligini ko'rsatib beradi⁵.

Bundan tashqari, akademik doiralarda "vaqtinchalik hukumatlar" (caretaker governments) instituti orqali chuqur siyosiy inqirozlar davrida davlat funksiyalarining uzluksizligini ta'minlashning byurokratik va huquqiy shartlari keng muhokama qilinadi.

Belgiya kontekstini tahlil qilgan De Vinter (De Winter) va Dyumont (Dumont) kabi olimlar, ma'muriy kollapsning oldini olish uchun kuchli davlat xizmati hamda joriy ishlar (*affaires courantes*) konsepsiyasi atrofidagi aniq huquqiy chegaralar mutlaqo zarur ekanligini ta'kidlaydilar.

Ushbu akademik tahlilni Venetsiya komissiyasi tomonidan ishlab chiqilgan qat'iy normativ standartlar ham to'ldiradi, unga ko'ra, vakolatini topshirayotgan hukumat barcha yangi siyosiy tashabbuslarni to'xtatib turishi va o'z faoliyatini faqat kundalik, odatiy boshqaruv bilan cheklashi shart⁶.

Tadqiqot metodologiyasi

⁵ Deschouwer K. And the Peace Goes On? Consociational Democracy and Belgian Politics in the Twenty-First Century // West European Politics. – 2006. – Vol. 29, No. 5. – P. 895-911.

⁶ **Venice Commission.** Report on the Relations Between Parliament and the Government: Confidence and Responsibility (CDL-AD(2024)016). – Strasbourg: Council of Europe, 2024.

Hukumat inqirozlarini yumshatish uchun mo'ljallangan institutsional mexanizmlarni har tomonlama baholash maqsadida ushbu tadqiqot sifatli qiyosiy keys-stadi metodologiyasidan foydalanadi. Tadqiqot ikkita farqli konstitutsiyaviy muhit: Belgiyaning chuqur konsotsional federatsiyasi va O'zbekistonning jadal rivojlanayotgan o'tish davri demokratiyasini tarkibiy va huquqiy jihatdan chuqur tahlil qilishga asoslanadi.

Belgiya keysi o'zining o'ta yuqori darajadagi qonunchilik tarqoqligi hamda favqulodda siyosiy inqirozlarni (2010–2011 va 2019–2020) boshdan kechirish tarixi sababli asosiy tahliliy moslama bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, tadqiqot qayta ko'rib chiqilgan 2023-yilgi Konstitutsiya⁷ va 2024-yilgi saylovlardan keyingi O'zbekistondagi amaldagi siyosiy va huquqiy voqelikni baholaydi. O'zbekiston Konstitutsiyasining 119-moddasi va "Vazirlar Mahkamasi to'g'risida"gi qonun matniy tahlildan o'tkaziladi. Ushbu qiyosiy tizim Venetsiya komissiyasi tomonidan kodifikatsiya qilingan xalqaro normativ standartlarga obektiv ravishda tayanadi⁸.

Asosiy tahlil

A. Belgiya Konstitutsiyasining 96-moddasi: Destruktiv votumdan voz kechish

Parlamentlari yuqori darajada tarqoq bo'lgan, chuqur bo'lingan jamiyatlarda oddiy ishonchsizlik votumi ko'pincha demokratik javobgarlikning qonuniy vositasidan chuqur institutsional beqarorlik quroliga aylanadi.

Belgiya Qirolligi 1993-yildagi davlat islohotlari davrida ijro etuvchi hokimiyatni iste'foga chiqarish bo'yicha o'zining konstitutsiyaviy yondashuvini tubdan o'zgartirdi. Belgiya siyosiy partiyalari butunlay lingvistik chiziqlar bo'ylab bo'linib ketganligi sababli, federal parlament ko'pchiligini shakllantirish nozik ko'p partiyaviy koalitsiyani yig'ishni talab qiladi.

⁷ O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. (2023-yil 30-apreldagi referendum natijalariga ko'ra qabul qilingan tahriri). – Toshkent: O'zbekiston, 2023.

⁸ Venice Commission. Report on the Relations Between Parliament and the Government: Confidence and Responsibility (CDL-AD(2024)016). – Strasbourg: Council of Europe, 2024.

Bunday beqaror muhitda an'anaviy oddiy ishonchsizlik votumi o'ta xavfli deb topildi, chunki u "salbiy ko'pchilik"larga faqatgina amaldagi hukumatni ag'darish maqsadida vaqtinchalik birlashish imkonini berar edi. Federal ijro etuvchi hokimiyatning yaxlitligini saqlab qolish uchun Belgiya cheklovsiz votumdan voz kechib, konstruktiv ishonchsizlik votumiga (CVNC) o'tdi.

Belgiya Konstitutsiyasining 96-moddasida mustahkamlangan qoidaga ko'ra, Federal Hukumat faqatgina Vakillar palatasi o'z a'zolarining mutlaq ko'pchiligi bilan ishonchsizlik votumini qabul qilsa va ayni bir vaqtda Qirolga Bosh vazir lavozimiga voris nomzodini taqdim etsagina, iste'foga chiqishi shart. Ishonchni qaytarib olishdek o'z-o'zidan destruktiv bo'lgan harakatni, ijro etuvchi hokimiyatni tayinlashdek konstruktiv harakat bilan birlashtirib, Konstitutsiya ekstremal muxolifat partiyalarini hech qanday yashovchan muqobilni taklif qilmasdan faqatgina siyosiy o'yinlar uchun hukumatni qulatilish imkoniyatidan mahrum qildi.

B. Rekord darajadagi inqirozlar va "Vaqtinchalik hukumat"

Garchi konstruktiv ishonchsizlik votumi hukumatlarning opportunistik tarzda qulashiga yo'l qo'ymasa-da, u saylovdan so'ng tezkorlik bilan yangi hukumat tuzilishini kafolatlamaydi. 2010-yil iyun oyidagi federal saylovlardan so'ng chuqur mafkuraviy tafovutlar federal koalitsiya tuzishda to'liq inqirozni yuzaga keltirdi. Ajablanarlisi shundaki, 541 kun davomida Belgiya to'laqonli mandatga ega bo'lmagan hukumat bilan yashadi⁹.

Bunga qaramay, Belgiya davlati qulamadi. Uning yashab qolishi to'liq ravishda "vaqtinchalik hukumat" institutining mustahkam huquqiy asoslariga — rasmiy ravishda *affaires courantes* (joriy ishlar) doktrinasiga bog'liq edi. *Affaires courantes* doktrinasi parlament mandatini yo'qotgan hukumat ma'muriy bo'shliqning oldini olish uchun o'z lavozimida qolishini, lekin o'ta cheklangan vakolatlarni bilan ishlashini belgilaydi.

⁹ De Winter L., Dumont P. Governing without a Government: The Belgian Experiment // Governance. – 2014.

Belgiya yurisprudensiyasiga ko‘ra, vaqtinchalik hukumat faqat uch toifadagi qarorlarni qabul qilishi mumkin:

1. **Kundalik boshqaruv:** Davlatning kundalik menejmenti (masalan, budjetni ijro etish, maoshlarni to‘lash).
2. **Davom etayotgan ishlar:** Hukumat to‘laqonli maqomini yo‘qotishdan oldin qabul qilingan qonunlar yoki shartnomalarni ijro etish.
3. **Kechiktirib bo‘lmaydigan masalalar:** Harakatsizlik jiddiy zarar keltirishi mumkin bo‘lgan favqulodda holatlar (masalan, pandemiyaga javob), bunda odatda parlament bilan norasmiy maslahatlashuv talab etiladi.

Eng muhimi, *affaires courantes* rejimi vaqtinchalik hukumatga yirik tarkibiy islohotlar o‘tkazishni, tortishuvli yangi qonunlarni kiritishni yoki yuqori lavozimli davlat xizmatchilarini tayinlashni qat’iyan man etadi. Bu Venetsiya komissiyasining o‘tish davridagi cheklovlarga oid standartlariga to‘liq mos keladi.

1-jadval. Venetsiya komissiyasi standartlari va Vaqtinchalik hukumat harakatlari

Harakat toifasi	Vaqtinchalik hukumatda (Affaires Courantes) RUXSAT ETILGAN	Vaqtinchalik hukumatda TAQIQLANGAN
Moliya / Budjet	Avval tasdiqlangan budjetni ijro etish; kundalik operatsion xarajatlar.	Yangi yirik moliyaviy majburiyatlar olish; radikal soliq islohotlari.

Qonunchilik / Siyosat	Mavjud qonunlar uchun texnik reglamentlar ishlab chiqish.	Siyosiy jihatdan ziddiyatli yangi qonunlar kiritish; yirik siyosiy o'zgarishlar.
Ma'muriy / Kadrlar	Davlat xizmatini odatiy boshqarish.	Yuqori lavozimli amaldorlar, sudyalalar yoki davlat idoralari rahbarlarini tayinlash.
Favqulodda choralar	Qaytarib bo'lmaydigan zararni oldini olish uchun tezkor choralar (masalan, pandemiya).	Boshqa siyosiy maqsadlarda qonun chiqaruvchi organni aylanib o'tish uchun favqulodda holatdan foydalanish.

C. O'zbekiston amaliyoti bilan qiyoslash: Huquqiy bo'shliqlar

Belgiya doirasidan olingan institutsional saboqlar O'zbekiston uchun o'ta dolzarbdir. 2024-yil 27-oktabr kuni bo'lib o'tgan parlament saylovlari rasman aralash saylov tizimini joriy etdi va bu parlament dinamikasini abadiy o'zgartirdi. Garchi hukmron O'zLiDeP ko'pchilik o'rinni (64 o'rin) saqlab qolgan bo'lsa-da, u yakkaboshchilikdagi mutlaq ko'pchilikka (76 o'rin talab etiladi) erisha olmadi, bu esa parlament alyanslarini shakllantirishni taqozo etadi. O'zbekistonda siyosiy plyuralizm chuqurlashib borgani sari, mutlaq, yagona ko'pchilikni ta'minlash tobora qiyinlashib boradi.

Ushbu kuchayib borayotgan tarqoqlik fonida, O'zbekistonning hukumatni iste'foga chiqarish bo'yicha huquqiy mexanizmlarini jiddiy tahlil qilish tizimli zaifliklarni ochib beradi. Konstitutsiyaning 119-moddasiga ko'ra, Qonunchilik palatasi Bosh vazirni uchdan ikki superko'pchilik ovoz bilan iste'foga chiqarishi mumkin. Biroq, bu oddiy ishonchsizlik votumi sifatida ishlaydi; qonun chiqaruvchi organdan bir vaqtning o'zida voris haqida kelishib olishni talab qilmaydi.

Bundan tashqari, siyosiy tranzit davrida hukumatning maqomi va cheklovlariga oid juda chuqur huquqiy bo‘shliq mavjud. 2024-yil oktabr saylovlaridan so‘ng, Bosh vazir Abdulla Aripov hukumati 2024-yil 19-noyabr kuni rasman iste’foga chiqdi. Uzluksizlikni ta’minlash maqsadida Prezident farmoni bilan avvalgi Vazirlar Mahkamasiga o‘z faoliyatini vaqtincha davom ettirib turish topshirildi.

Na Konstitutsiya, na "Vazirlar Mahkamasi to‘g‘risida"gi qonun iste’foga chiqqan, vaqtinchalik hukumatning vakolatlar doirasini cheklovchi aniq, qonuniy majburiy ta’riflarni taqdim etmaydi. Venetsiya komissiyasi bunday huquqiy vakuumdan qattiq ogohlantiradi. Qat’iy qonuniy chegaralar bo‘lmagan taqdirda, vaqtinchalik hukumat nazariy jihatdan to‘laqonli ijro etuvchi vakolatlarni o‘zida saqlab qoladi, bu esa jiddiy tizimli xavf tug‘diradi.

Xulosa va takliflar

O‘zbekistonning aralash saylov tizimiga o‘tishi qonun chiqaruvchi organning kuchli tarqoqlashuvi kabi tarkibiy xavfni ham o‘z-o‘zidan yuzaga keltiradi. Belgiya misolida ko‘rib chiqilganidek, yuqori darajada turlicha bo‘lgan parlamentlar murakkab konstitutsiyaviy “amortizatorlarni” talab qiladi. Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, amaldagi 119-moddadagi oddiy ishonchsizlik votumi “salbiy ko‘pchilik”larga hech qanday muqobil taqdim etmasdan hukumatni qulatishga imkon berish xavfini tug‘diradi. Bundan tashqari, ijro etuvchi hokimiyatdagi tranzitni boshqarishda faqat vaziyatga qarab qabul qilinadigan qarorlarga (farmonlarga) tayanish davlatni hukumat vakuumi davrida zaiflashtirib qo‘yadi.

O‘zbekistonda shakllanayotgan demokratik institutlarning barqarorligini ta’minlash maqsadida quyidagi strategik siyosiy qadamlarni amalga oshirish taklif etiladi:

I. Vaqtinchalik hukumat vakolatlarini qonunchilikda belgilash va cheklash:

Oliy Majlis “Vazirlar Mahkamasi to‘g‘risida”gi qonunga “vaqtinchalik hukumat” konsepsiyasini qonunan mustahkamlash uchun zudlik bilan qonunchilik o‘zgartirishlari kiritishi kerak. Venetsiya komissiyasi ko‘rsatmalari va Belgiyaning *affaires courantes*

doktrinasiga tayangan holda, ushbu o'zgartirishlar Vazirlar Mahkamasi iste'foga chiqqan vaqtdan to yangi hukumat rasman tasdiqlanguniga qadar bo'lgan davrdagi vakolatlarini aniq chegaralab berishi shart. Qonun vaqtinchalik hukumatga yirik normativ hujjatlar qabul qilishni, muhim xalqaro shartnomalar tuzishni yoki budjetda ko'zda tutilmagan yirik xarajatlarni amalga oshirishni qat'iyan man etishi kerak.

II. Konstruktiv ishonchsizlik votumini institutsionalizatsiya qilish:

Konstitutsiyaviy muhandislar ijobiy parlamentarizmni aks ettirish uchun O'zbekiston Konstitutsiyasining 119-moddasiga o'zgartirish kiritishni davom ettirishlari kerak. Bosh vazirni iste'foga chiqarmoqchi bo'lgan har qanday qonun chiqaruvchi koalitsiyadan bir vaqtning o'zida ko'pchilik tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan yashovchan vorisni taqdim etishni talab qilish "salbiy ko'pchilik" xavfini samarali ravishda neytrallaydi. Bu o'z navbatida, ijro etuvchi hokimiyat javobgarligi davlat barqarorligi hisobiga amalga oshirilmasligini ta'minlab, konstruktiv siyosiy muzokaralar madaniyatini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. (2023-yil 30-apreldagi referendum natijalariga ko'ra qabul qilingan tahriri). – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. Ismailova G. Uzbekistan's Proposed Constitutional Overhaul: Charting a Course Toward Liberal Values in Central Asia // ConstitutionNet. – 2023.
3. Stroikov. Influence of the Mixed System of Parliamentary Elections in 2024 on the Formation of Parliamentarians in Uzbekistan // RCSI Journals Platform. – 2025.
4. Lijphart A. Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries. – New Haven: Yale University Press, 2012. – 348 p.
5. De Winter L., Dumont P. Governing without a Government: The Belgian Experiment // Governance. – 2014.
6. Deschouwer K. And the Peace Goes On? Consociational Democracy and Belgian

Politics in the Twenty-First Century // West European Politics. – 2006. – Vol. 29, No. 5. – P. 895-911.

7. Venice Commission. Report on the Relations Between Parliament and the Government: Confidence and Responsibility (CDL-AD(2024)016). – Strasbourg: Council of Europe, 2024.